

Gənc tədqiqatçılar

DOI 10.5281/zenodo.14800716

ŞƏKİ RAYONUNDAN AĞI JANRININ TOPLANMASI VƏ TƏHLİLİ

Nəsimə CƏFƏROVA

Məqalədə Şəki rayonunda ağı nümunələrinin toplanması istiqamətində aparılan işlərin tədqiqinə yönəlmişdir. Burada müəllif Şəki rayonunda yas mərasimində oxunan bezi ağıları toplayaraq nota salmış, ağı janrına xas olan xüsusiyyətləri araşdıraraq digər regionlarla oxşar və fərqli cəhətlərini üzə çıxarmağa çalışmışdır. Məqalədə eləcə də, müəllif tərəfindən Şəki rayonunda milli musiqi folklorunun toplanması məqsədilə bu günədək təşkil edilmiş bir sıra əsas ekspedisiyaların nəticələri haqqında toplanmış məlumatlar da yer almışdır. Qeyd edək ki, bölgə üzrə toplanan folklor nümunələrinin musiqili xüsusiyyətləri müəllif tərəfindən tərtib olunmuş cədvəldə öz əksini tapmışdır. Məqalənin sonunda bu kimi qədim tarixə malik folklor nümunələrinin getdikcə unudulduğunu, daşıyıcıları sırasının seyrəldiyini nəzərə alaraq folklorşünaslara, xüsusən gənc alimlərə, hələ ki, yaddaşda qalan nümunələrin toplanması, nota alınması və ətraflı araşdırılması işinin sürətləndirilməsi çağırışı edilir.

Açar sözlər: Şəki rayonu, yas mərasimi, ağı, notlaşdırma, müqayisə, təhlil

Giriş

Azərbaycanın gözəl və qədim rayonlarından biri olan Şəki, zəngin mədəni irsi ilə seçilir. Təbii ki, Şəki rayonunun musiqi folkloru Azərbaycan musiqişünasları tərəfindən öyrənilmiş və tədqiq edilmişdir.

Şəki rayonuna ilk musiqi- etnoqrafik ekspedisiya SSRİ xalq artisti, professor Bülbül Məmmədovun [4] başçılıq etdiyi Elmi-Tədqiqat Musiqi Kabineti tərəfindən 1937-ci ildə təşkil edilmişdir. Bəstəkarlardan Q. Qarayev, C. Hacıyev, S. Hacıbəyov, musiqişünas alim M. İsmayilov və başqaları bu ekspedisiyada iştirak etmişdir. Bir çox musiqişünas-alimlərimiz Ə. İsayadə [7], S. Hacıbəyov [6], S. Abdullayeva [14], F. Çələbiyev [5], R. Bəhmənli [3], F. Xalqzadə [13], [15], S. Şiriova [11], Şəki rayonunda ekspedisiyalar aparmışlar.

Bununla belə, bu rayonunun yas mərasimi müstəqil mövzu kimi öyrənilməsi tədqiqatçıların qarşısında duran mühüm vəzifələrdən biri kimi daima tədqiq olunmalıdır. Çünki janrlar üzrə aparılan araşdırmada milli folklorumuzu dərinləndirən öyrənmək üçün imkanı yaradır.

Ümumiyyətlə, Şəki rayonunda dəfələrlə ekspedisiya keçirən alim və tədqiqatçılarımızın fəaliyyəti tədqiqəlayiqdir. Ayı-ayrı illərdə etnomusiqişünaslar

tərəfindən nota salınmış nümunələr həm melodik, forma, məqam quruluşu və folklor-rəqs ifaçılığının xüsusiyyətləri baxımından, həm də musiqi tariximizin qədim dövrlərinin öyrənilməsi nöqtəyi-nəzərindən elmi istiqamətdə ciddi maraq doğurur.

Məqalənin obyektini yas mərasimiylə bağlı yazılı qaynaqlar və Şəki rayonundan toplanan folklor nümunələridir. Tədqiqat işinin əsas məqsədi Şəki rayonundan mərasim musiqisinin bir qolu olan yas mərasiminin öyrənilməsi və müqayisəli təhlil aparılmasıdır.

Azərbaycanın Şəki rayonunda yas mərasimi. Ağıların toplanması, notlaşdırılması və müqayisəli təhlili

Yas mərasimlərinin əsasını əsasən musiqili avazlar təşkil edir. Bu baxımdan yas mərasimini musiqisiz təsvir etmək olmaz. Burada oxunan ağılar xor, mersiyələr isə dəstə şəklində oxunur.

Elmi mənbələrdə Ağı janrının etimologiyasına dair mövcud olan mülahizələrdən birinə nəzər salaq. "Yas mərasimində ölənin üçün oxunan ağı və bununla bağlı mərasimdə icra olunan ayin, hər şeydən öncə, məxsus olduğu xalqın musiqisini özündə əks etdirir" [8]

Tədqiqatçı-alim Azad Nəbiyevin kitabına istinadən qeyd edək ki, burada Ə.Haqqverdiyevin ağılarla əlaqədar fikirləri də xüsusi maraq doğurur: “*Qədim Azərbaycanda ölənlər qəhrəmanlar üçün ağlamaq bir adət idi. Qəhrəman ölənin gününü camaatı bir yerdə toplayırdılar. Bu toplantıya “yuğ” deyirdilər. Yuğlamaq- ağlamaq sözündədir. Toplananlar üçün qonaqlıq düzəldirdi, xüsusilə dəvət edilmiş “Yuğcular” iki simli qopuz çalıb oynuyurdular. Yuğcu əvvəlcə mərhum qəhrəmanın igidliklərindən danışır onu tərifləyirdi. Sonra isə qəmli havalara keçib şanlı qəhrəman üçün ağı deyirdi. Toplaşanlar da hönkür-hönkür ağlayırdılar*”.

Bu deyilənlərdən aydın olur ki, bütün türk dünyasında olduğu kimi, qədim Azərbaycanda da matəm mərasimlərində musiqidə, qəmli, kədərli el havalarından, qopuz alətindən istifadə edilmiş, bu adət-ənənələr müxtəlif dövrlərdə təsirlərə məruz qalmış, inkişaf edərək, xalq arasında bu gün də davam etdirilir.

Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatında, eləcə də yazılı ədəbiyyatında yas mərasimləri ilə bağlı bir neçə janrdan sənət əsərləri yaradılıb ki, bu da mərasim folkloru irsini zənginləşdirmişdir. Bu bərdə sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, tədqiqatçı-alim Ağahüseyn Abbasov öz dissertasiya işində yazır: “*Yas mərasimlərinə səsi daha yaxşı olan şəxslər dəvət olunardı. Bildiyimiz kimi müasir dövrümüzdə hüsr məclislərini qadın ağı deyənlər idarə edirlər. Lakin tarixdən müəyyən dövrlərdə bu missiya kişilərin öhdəsinə düşüb*” [2]. Müəllif bir maraqlı məqama toxunur ki, ağını tək mərsiyəxan özü ifa etmir. O, ətrafdakıları da bu işə cəlb edir. Ağının nəqərat hissəsi bir neçə dəfə təkrar olunur ki, orda oturanlar da onun sözlərini əzbərləyib deyə bilsinlər. Bu ağılar dildən-dilə düşdükcə sadələşir, cilalanaraq gəlib bu günümüzdə qəder çıxmışdır. Xalqımızın ayrılmaz hissəsi olan ağılar milli adət-ənənələrini, düşüncə tərzini-folklor yaddaşını yaşadır.

Musiqişünas-alim professor Seyidova Səadət “*Qədim Azərbaycan musiqisi*” adlı kitabında belə yazır: “*Mərsiyə qəsidə tərzində yazılmış mənzum şeirlərdir ki, məzmunlar əsasən kərbəladə həlak olan qəhrəmanlara o cümlədən konkret bir şəxsin vəfatına həsr oluna bilər. Qəm-qüسسə, kədər hisləri mərsiyələrin səciyyəvi cəhətlərindəndir*” [10, s.27]. S.Seyidova mərsiyələrin musiqisini elegiyaya oxşadaraq belə yazır: “*Mərsiyələr elegiya tipli matəm mahnılardır ki, xüsusiyyətlərinə görə çox rəngarəng olurlar*” [10].

Azərbaycanın Şəki rayonunda yas mərasimi. Ağı.

Azərbaycan musiqi mədəniyyəti qədim tarixə malik olub, özündə zəngin ənənələri daşıyır. Hər bölgə isə özünəməxsus adətləri və onları müşayiət edən musiqisi ilə seçilib fərqlənir. Bu baxımdan Şəki rayonunun musiqi folklorunu xüsusilə qeyd etmək lazımdır.

Xalq yaradıcılığının hər bir janrının öyrənilməsi etnomusiqişünaslıq elminin aktual problemlərdən biridir. Ona görə ki, janrlar üzrə aparılan araşdırma folkloru daha dəqiq və konkret öyrənməyə imkan verir. Eyni zamanda bu araşdırmalarla janrın mahiyyətini aşkarlamaq, forma və məzmununu aydınlaşdırmaq, mətnini, musiqisini toplamaq mümkündür.

Dəfn mərasimi, yas adətləri hər bir xalqın mənəvi həyatında xüsusi yer tutan ən qədim mərasimidir. Bu mərasimdə ifa olunan janrlar məhz ağılar və mərsiyələrdir.

Ağı universal xarakterli janr olub, bütün insanlara aid olan kədərli hadisələrlə bağlıdır. Bu janr ayrılıq və ölüm hadisələrinin emosional ifadəsidir. Mərsiyə daha çox dini mövzuyla bağlı olmuş, mənzum şeirlərdir. Lakin mərsiyə konkret bir şəxsin ölümünə də həsr oluna bilər.

Qədim zamanlardan rəhmətə gedən insan üçün keçirilən yas mərasimlərdə ifa edilmiş ağı xalqımızın mədəniyyətində aparıcı rol oynayır. Ağı şifahi xalq şeirində yas mərasimlərlə bağlı qüسسə, kədər ifadə edən poetik forma [8, s.40] faciəli hadisələrlə, əsasən ölümə bağlı söylenilir. Yas mərasimlərlə bağlı bir çox alim və tədqiqatçılar araşdırma apararaq zəngin mənəvi dəyərlərimizin aydınlaşdırılmasına yol açmış olurlar.

Əməkdar incəsənət xadimi, professor, müəllimim Fəttah Xalızadə 2005-ci ilin yayında Şəki rayonunda ekspedisiya keçirərək, çoxlu sayda folklor nümunələri toplamışdır. Bu nümunələri 2006-cı ildə “*Pesni iz Şeki*” məqaləsində [15] nəşr etdirmişdir. Həmin məqalədə yas mərasimlərlə bağlı olan “*Ağı*” havasının not nümunəsini təqdim etmək məqsəduyğundur. (Nümunə № 1)

Təhlil etdiyimiz ağı nümunəsinin metr-ritmik təşkili ilə bağlı fikir bildirmək olmur. Melobəndin məqam-intonasiya inkişafı h mayeli segah məqamına əsaslanır. Onun məqam-intonasiyası K3 intervalı üzərində qurulur. Nümunədə sıçrayışlara demək olar ki, yol verilməmişdir. İki cümləli melodik sətir formasında olan ağı a+a1 formasındadır. Son cümlə nəqərat rolunu oynayır.

Melodiyanın inkişaf xətti K3 intervalı üzərində qurulmuşdur.

Şəki rayonunda ekspedisiya zamanı topladığımız ağıların notlaşdırılması və müqayisəli təhlili.

Mil illərlə mövcud olan bu qədim janr öz aktuallığını itirməyib yaşamaqdadır. Ağı- əsasən ayrılıq və ölüm hadisələrinin sözlü mətnlə musiqi avazının vəhdətinin emosional ifadəsidir. İnsanın dünyaya gəlməsi ilə dünyadan getməsi arasında olan ayrılıq məqamları da kədərli notlarla ifadə olunur. Buraya bir sıra hadisələr və ya mərasim mərhələləri daxildir: xəstəlik, müharibə, ölüm, dəfn, qəbir, ziyarət və s. Bütün bunlar xalqın həyatında mühüm mənəvi əhəmiyyət daşıyır. Ağı vasitəsilə rəhmətə gedənin dəyəri qalanlara həzin, kövrək avazla izah olunur. Ağı quruluşca sadə olsalar da, dərin fəlsəfi ilə seçilir. Bu janrın dərin fəlsəfinin mahiyyətini anlamaq üçün janrın tədqiqi vacibdir.

Tədqiqat işinə Şəki rayonunun Kiş kəndinin sakini - 1949-cu il təvəllüdü Bənövşə Əliyeva (nənəni) informator kimi cəlb etdik. Bənövşə nənə bizə 15 iyul 2022-ci il tarixində Şəki folkloruna aid bir ağı havasını oxuyaraq tədqiqat işimizin inkişafı üçün yardımçı oldu. (Nümunə № 2)

Nümunə № 1

Ağı

Əs - gər yo - la sal - dım a sal - dım

Ca - ma(a) - ti - nan ge - yif qa - yi - da bil - mə - di

Ay on sək - kiz ya - şı ta - mam ol - mi - yen

Ge - dən - lər - nən ge - yif ge - lən - lər - nən ge - lə bil - mi - yen

Ba - lam lay - lay, ba - lam lay - lay - lay.

Nümunə № 2

Ağı

Nota köçürdü: Cəfərova Nəşibə

Qar - daş ö - lən ba - cı - lar

Di - yi - rəm ay a - ta ö - vü - nə ge - dən - də

İ ü - rə - yi ya - ra - İ

Di - yi - rəm a qar - daş(ı) ö - lən ba - cı - lar

Ay qa - ra bağ - rı qan ağ - lar.

Təhlil etdiyimiz nümunənin məqam-intonasiya inkişafı fis mayəli segah məqamına əsaslanır. Xalis 4 ambitusuna malik olan meloperiodun hər iki hissəsi əsas tonun kvintasından başlayıb, mayə ilə bitir.

Nümunənin məqam-intonasiya inkişafında VII pillənin əksildilməsi nəzərə çarpır ki, bu da segah məqamında qurulmuş melodiya üçün səciyyəvi cəhətdir. Ümumiyyətlə, təhlil etdiyimiz nəğmənin modusu segah

məqamının erkən intonasiyaetmə xüsusiyyətlərini əks etdirən tetraxorda əsaslanır:

Qardaşı ölən bacıların ağlamasında, göz yaşlarında dərin kədəri, acısı hiss olunur. Melodiya qismən dalğavari xətlə hərəkət edir. Onlar arasında sıçrayışa

da rast gəlinir. Folklor nümunəsi üç cümləli melodik sətir formasındadır.

Digər not nümunəsini də Bənövşə nənə neçə il əvvəl bizə oxumuşdu:

Nümunə № 3

Ağı

ad libitum

Nota köçürdü: Cəfərova Nəribə

Ba-ğım da ta-ğım ağ - lar Kəs-mə yar - pa-ğım ağ - lar, ay ağ - lar, ay ağ - lar,

Bu dərd - nən go - ra get sən Ya - tan tor - pa-ğım ağ - lar

Ağ - lar, ay ağ - lar ağ - lar ay ağ - lar ağ - lar

Diapazonu çox kiçikdir (K3) ağı (Nümunə № 3). Əvvəlki nümunədən fərqli olaraq (Nümunə № 2) burada seğah məqam-intonasiyaları özünü daha çox büruzə verir və ağının həcmi də bir qədər qısadır.

Melodiyanın oxşarlığı hər iki nümunənin eyni ərazidən (və yaxud informantadan) əldə edildiyini deməyə imkan verir. Ağı nümunəsi mayenin mediantası [16] ilə başlayır və mayədə tamamlanır. Ağının ölçüsü dəyişkəndir. Ağı nümunəsi ikicümləli melodik sətir

formasındadır. Sonda deyilən "ağlar ay ağlar" rədif rolunu oynayır. Sonda bu sözləri təkrarlamaqla ağıda insanın dərin acısı kədəri ön plana çıxır.

Şəkinin rayonunda ekspedisiya zamanı 1941-ci il təvəllüdü Kamilə Əfəndiyeva bu ağını oxudu:

Nümunə № 4

Ağı

Nota köçürdü: Cəfərova Nəribə

Sən ol qar-daş, a qar - daş Qar - lı da-ğım qar - daş

Göy yay - la-ğım qar - daş Bi - zi bu və - zi(y) ye - tə qo - yub ge - dən qar - daş

E - lə gü - nü - nü gör - mi - yey - dim də - dəm oğ - lu

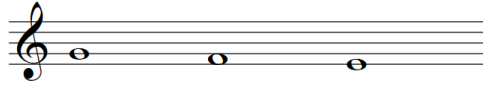
A dörd qar - da - şın ba - cı - sı də - dəm oğ - lu.

Ağı nümunəsi iki cümləli period formasındadır. Sonda deyilən "ağlar ay ağlar" rədif rolunu oynayır. Sonda bu sözləri təkrarlamaqla ağıda insanın dərin acısı

kədəri ön plana çıxır. Ağı "e" mayəli segah məqamındadır. Not nümunəsi mayənin mediantası ilə başlayır və mayədə tamamlanır [16].

Melodiyanın inkişaf xətti K3 intervalı üzərində qurulmuşdur.

Növbəti iki ağı nümunəsini Şəki rayonunun Babaratma kəndinin sakini Şərafət Salamovaya (1959-cu il təvəllüdü) məxsusdur. İnformator ağı nümunəsini Kiş və Qoxmuq kəndində eşitdiyi bizə söylədi.

Nümunə № 5

Ağı

Nota köçürdü: Cəfərova Nəşibə

Əz(i) - zi-nəm ay də-dəm oğ - lu qar - da - ş Ağ - zım - da di - lim də-dəm
oğ - lu Ba-şım - da gü-lüm də-dəm oğ - lu Ay u-zun - ca yo - lu - m
Şi - rin - cə di - lim də - dəm oğ - lu qar - da - şım
ay lay - lay la - ey lay - la la - y ay - lay la - ey

Ağı (Nümunə № 5) dərdli, kədərlə avaza malikdir. Ölçüsü dəyişkəndir. Ağı bayatı kimi "əzizim" sözü ilə başlayıb, "ay laylay" sözləri ilə bitir. Bu da ağını həm bayatı, həm də laylay janrına yaxınlaşdırır. Üçüncü

cümlə o biri cümlələrə nisbətən genişlənmiş formadır. İkinci cümlə birinci cümlədən həm melodik, həm də ritmik quruluş baxımından bir-birini təkrarlayır. Ağı "h" mayəli segah məqamındadır.

Layla-Ağı

Nota köçürdü: Cəfərova Nəşibe

Lay - la lay - la lay - la. Nə-vəm lay - la
 lay - la. Kör - pə nə-vəm lay - la. Məs - tan lay - la.
 Ba - la - mın ba - la - sı lay - la lay - lay. Lay - lay lay - lay.

Digər təhlil etdiyimiz ağılardan fərqli olaraq burada "Laylay" sözündən istifadə olunur. Metrik ölçüsü dəqiq deyildir. Ağı e mayəli segah məqamına əsaslanır. Nümunə iki cümləli melodik sətir formasındadır.

Rəqs cəld təmədə yuxarıdan aşağıya doğru hərəkət etməklə yaranır. Səkkizlik, çərek notların bir-birini əvəzləməsi nəticəsində melodiya yaranır.

Növbəti ağı nümunəsini Şəki rayonunun Babaratma kəndinin sakini Şərafət Salamovaya (1959-cu il təvəllüdü) məxsusdur. İnformator ağı nümunəsini Kiş və Qoxmuq kəndində eşitdiyi bizə söylədi.

Ağı

Ad libitum

Nota köçürdü: Cəfərova Nəşibe

Ba-ğim - da ta-ğim ağ - lar Kəs-mə yar - pa-ğim ağ - lar, ay ağ - lar, ay ağ - lar
 Bu dərd-nən go - ra get - sən Ya-tan tor - ğa-ğim ağ - lar
 ağ - lar ay ağ - lar ağ - lar ay ağ - lar ağ - lar

Təhlil etdiyimiz ağı nümunəsi metr-ritmik təşkili ilə bağlı fikir bildirmək olmur. Melobəndin məqam-intonasiya h mayəli segah məqamına əsaslanır. Onun məqam-intonasiyası X5 intervalı üzərində üzərində qurulur. İki cümləli period formasında yazılan melodiya ikinci cümlə birinci cümləyə nisbətən genişlənmiş formada verilmişdir.

Şimal-Qərb bölgəsindən toplanan ağıların çox hissəsi segah məqamına əsaslanır. Bakı şəhərində yas zamanı ağılarını dinlədiqçə və bir çox mənbələrlə tanış olduca burada daha çox rast məqamına əsaslandığını gördük. Dini oxumalarda isə üstünlük "Şur" məqamında verilir. Bu məqamın müxtəlif tonallıqlarına rast olunur (zəmin-xara,düqah) [9, s. 12].

Xor, solist, yaxud duet kimi ifa edilən ağıları əsasən anaların, bacıların, yaxud gəlinlərin adından oxuyurdular.

Belə mahnıların sonunda Quba bölgəsində "Şaxsey-vaxsey,vaxsey-şaxsey" (Şəki rayonunda bu yoxdur) söz birləşməsi, Neftçala, Salyan bölgəsində "Ya Hüseyn, Vay Hüseyn", Şəki rayonunda "ağlar ay ağlar" və "laylay a laylay" sözlərinə, Şəki rayonunda "lailahəillallah sözləri olan ağıya da rast gəlinir, onu da qeyd edim ki, Zaqatala-Balakən zonasında daha çox bu söz yas zamanı istifadə olunur [1].

Adətən Şəki, Zaqatala rayonunda "ağı", Qax rayonunda isə "ağı etmək" deyirlər [6].

Ağılar poetik baxımdan olduqca təsirlidir. Bayatılarda olduğu kimi, ağılarda birinci, ikinci cümlə fikrin deyilməsi üçün hazırlıqdır. Əsas məna, təsirli fikir isə sonuncu, yəni üçüncü və dördüncü misralarda verilir.

Ağı	Nota salanın adı	Məqam	Musiqi ölçüsü	Forması	Formanın hissəsi
Nümunə № 1	Fəttah Xalıqzadəh	h mayəli segah	Ölçüsü haqda dəqiq söz demək olmur.	melodik sətir	Hər iki hissə tam kadansla yeni mayədə tamamlanır.
Nümunə № 2	Cəfərova Nəsibə	fis mayəli segah	Ölçüsü haqda dəqiq söz demək olmur.	melodik sətir	Üç cümləli period formasında yazılmışdır.
Nümunə № 3	Cəfərova Nəsibə	e mayəli segah	Ölçüsü haqda dəqiq söz demək olmur.	melodik sətir	İki cümləli period formasında yazılmışdır.
Nümunə № 4	Cəfərova Nəsibə	e mayəli segah	Ölçüsü haqda dəqiq söz demək olmur.	melodik sətir	İki cümləli period formasında yazılmışdır.
Nümunə № 5	Cəfərova Nəsibə	e mayəli segah	Ölçüsü haqda dəqiq söz demək olmur.	melodik sətir	İki cümləli period formasında yazılmışdır.
Nümunə № 6	Cəfərova Nəsibə	h mayəli segah	Ölçüsü haqda dəqiq söz demək olmur.	melodik sətir	İki cümləli period formasında yazılmışdır.
Nümunə № 7	Cəfərova Nəsibə	e mayəli segah	Ölçüsü haqda dəqiq söz demək olmur.	melodik sətir	İki cümləli period formasında yazılmışdır.
Nümunə № 8	Cəfərova Nəsibə	h mayəli segah	Ölçüsü haqda dəqiq söz demək olmur.	melodik sətir	İki cümləli period formasında yazılmışdır.

Nəticə

Azərbaycan etnomusiqişünaslığında ilk dəfə olaraq Şəki rayonunun yas mərasim folkloru müstəqil tədqiqat obyektini kimi seçilmişdir. Bu rayondan alim və tədqiqatçılarımız və o cümlədən, fərdi təşkil etdiyimiz

ekspedisiyalarımız zamanı toplanan melodiya nota alınmış, müqayisəli təhlillər aparılmışdır. İndiyə qədər toplanan materiallara nisbətən burada daha çox nümunələr əldə edilərək, həcm, ritm, məqam, intonasiya əsasları araşdırılaraq, müqayisəli təhlillər

edilmişdir. Bu da tədqiqat işimizin dəyərli olmasını bir daha təsdiqləyir. Belə qənaətə gəlirik ki, yas mərasim musiqisini özünəməxsus musiqi-üslub xarakterinə malikdir. Nümunələr səgah məqamındadır. Ağı (Nümunə №3) həcmi daha kiçikdir. Bu da nümunənin nisbətən unudulduğunu göstərir. Toplanan ağı nümunələrinin bəhri haqqında dəqiq söz demək olmur.

Ümumiyyətlə toplanılan folklor nümunələri etnomusiqişünaslıq sahəsi üçün dəyərli mənbələrdir. Məhz gələcəkdə də ekspedisiyaların sayını artırmaqla xeyli sayda arxaikləşmiş folklor nümunələrinin üzə çıxaracağına əminliklə inanırıq.

ƏDƏBİYYAT

Azərbaycan dilində

1. Azərbaycan folklor antologiyası, XIII kitab. (Şəki, Qəbələ, Oğuz, Qax, Zaqatala, Balakən folkloru), İ. Abbaslı, O. Əliyev, M. Abdullayeva. Bakı, Səda nəşriyyatı, 546 s.
2. Abbasov A. A. Quba rayonu folkloru. Sən.üz.fəl.doktoru alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya. Bakı, 2007
3. Bəhmənli Rauf "Azərbaycanın xalq rəqsləri" Bakı: "Adıloğlu", 2002, s.160
4. Bülbül. Bir ekspedisiya tarixi / Seçilmiş məruzə və məqalələri. Bakı: EA nəşriyyatı, 1968, 237 s.
5. Çələbi F.İ. Şəkinin folkloruna bir nəzər. Azərbaycan folkloru antologiyası, VI kitab. Şəki folkloru. Red. Y. Qarayev. Bakı: Səda, II cild, 2002. 366 s. 3-34
6. Hacıbəyov S. İ. (1961). Azərbaycan xalq melodiyaları, 44 s.
7. İsayadə Ə., Məmmədov N. Azərbaycan xalq mahnıları və oyun havaları Bakı: Elm və təhsil, 1984.
8. Nəbiyev A. Azərbaycan xalq ədəbiyyatı " Bakı, Çıraq.2009. 640 s.
9. Seyidova S. A. "Azərbaycan xalq professional musiqisi" Bakı Şirvanşəhr 1998 səh 12. Səh 54
10. Seyidova S. A. Qədim Azərbaycan mərasim musiqisi. Ali və orta musiqi məktəbləri üçün dərs vəsaiti. Bakı, Mars-Print, 2005, 116 s.
11. Şiriova Səadət Şirinova S. T. (2009). Şəkinin musiqi folkloru, dis. sənəts. üzrə f.dok. 314 s.
12. Tahirzadə R. Sarbaş və sarbaşlılar. Bakı, 2013, 546 s.
13. Xalqzadə F.X. Azərbaycanın ənənəvi xalq musiqisi atlası (ilk ekspedisiyanın ümumi icmalı)// Bakı: Musiqi dünyası, 2003. № 3-4(17), s.152-159

Rus dilində:

14. Абдуллаева С.А. Азербайджанская инструментальная музыка. Москва, Музыка, 1990, 96 с.
15. Халыкзаде Ф.Х. Песни из Шеки / "Фольклор и этнография", №3-4, 2006, с.44-53.

Saytoqrafiya:

16. Hacıbəyli Ü. Ə. (1985) Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları. Elektron resurs / http://musbook.musiqi-dunya.az/az/line_kvarts_shur.html

СБОР И АНАЛИЗ ЖАНРА АГЫ ШЕКИНСКОГО РАЙОНА

Статья посвящена исследованию работ, проводимых в направлении сбора образцов в Агы (ағи) Шекинском районе. Здесь автор собрал некоторые плачи, исполняемые на похоронах в Шекинском районе, свел их в заметки и попытался выявить их сходства и различия с другими регионами, исследуя особенности, присущие жанру плачей. В статье также приведены собранные автором сведения о результатах ряда крупных экспедиций, организованных автором с целью сбора национального музыкального фольклора в Шекинском районе. Следует отметить, что музыкальные особенности собранных в регионе образцов фольклора отражены в составленной автором таблице. В конце статьи, принимая во внимание тот факт, что подобные фольклорные образцы с древней историей постепенно забываются, а число носителей сокращается, автор обращается к фольклористам, особенно к молодым ученым, призывая ускорить работу по сбору, конспектированию и подробному исследованию тех примеров, которые еще остались в народной памяти.

Ключевые слова: Шекинский район, траурный обряд, траур, обозначения, сравнение, анализ.

COLLECTION AND ANALYSIS OF AGI GENRE FROM SHAKI DISTRICT

The article focuses on the research of the work carried out in the direction of the collection of white samples in the Sheki region. Here, the author collected some of the laments sung at funerals in Sheki region, put them into notes, and tried to reveal their similarities and differences with other regions by examining the features specific to the genre of laments. The article also contains information collected by the author about the results of a number of major expeditions organized by the author for the purpose of collecting national musical folklore in the Sheki region. It should be noted that the musical characteristics of folklore samples collected in the region are reflected in the table compiled by the author. At the end of the article, taking into account the fact that similar folklore examples from ancient history are gradually being forgotten, and the number of bearers is decreasing, an appeal is made to folklorists, especially young scholars, to speed up the collection, annotation and detailed study of those examples that still remain in memory

Key words: Sheki region, mourning ceremony, mourning, notation, comparison, analysis